

The background is a solid orange color with numerous white, expressive brushstrokes of varying sizes and directions scattered across it, creating a textured, artistic effect.

KOSOVARTS

Bëhuni gati të inspiroheni!

Arti ka dëshmuar se mund të ndryshojë shoqëritë dhe t'i bëjë njerëzit të afrohen me njëri-tjetrin. Arti informon dhe përfaqëson, si dhe ka fuqinë e papërsëritshme që të flasë me gjuhën e secilit. Një akord i luajtur bukur apo një performancë provokuese mund t'i emocionojë njerëzit njësoj, pavarësisht se nga janë ata. Duke patur këtë cilësi, arti kapërcen kufijtë dhe dallimet dhe e ngre vetëdijen tonë drejt një dimensionit të mirëkuptimit dhe humanitetit të përbashkët.

Bashkimi Evropian në Kosovë/PSBE mbështet promovimin e arteve dhe kulturës në Kosovës përmes projekteve si Kultura për të gjithë, si dhe duke bërë të mundur organizimin e performancave artistike, organizimin e punëtorive dhe duke inkurajuar shkëmbimet ndërkulturore.

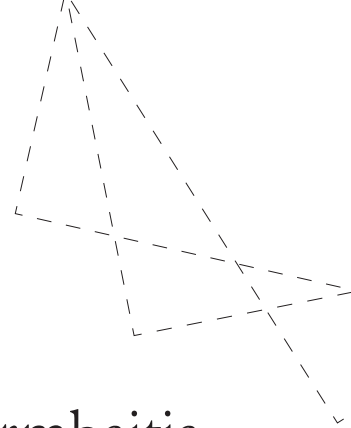
Kam patur rastin të takohem me disa nga artistët kosovarë më premtues dhe më të njohur që jetojnë në Kosovë, Evropë dhe vende të tjera të botës. Arti i tyre më ka intriguar, befasuar dhe emocionuar. Arti që krijohet në Kosovë nuk është një “fuqi e butë”, por përmban elementet thelbësore për ndryshim.

Ky publikim prezanton disa nga artistët e rinj më të mirë nga Kosova: muzikantë, aktorë, regjisorë, artistë vizualë dhe performues, talenti dhe puna e të cilëve kanë tejkaluar kufijtë dhe kanë udhëtuar nëpër botë. Ata na hapin dritaren për të vështruar brenda botës së tyre krijuese dhe se si ata motivohen nga përvojat jetësore për të krijuar art.

Shpresoj se do të kënaqeni duke lexuar rrëfimet personale të artistëve nga Kosova që janë paraqitur në këtë publikim. Ata flasin haptazi për rrugëtimin e tyre në fusha të ndryshme të artit. Së bashku, përmes rrëfimeve të tyre ata na japin një vështrim në skenën artistike të Kosovës, e cila po zhvillohet shpejt.

Samuel Zhbogar

Shef i Zyrës së BE-së në Kosovë/Përfaqësues Special i BE-së

Përmbajtja

Petrit Halilaj - Lidhja e artit me art - 8

Arta Dobroschi - Përmes aktrimit, unë shpreh dashuri - 12

Astrit Ismaili - Artisti performues që shndërron kufijtë në ndryshim social - 16

Besa Llugini - Artistja jeton për të krijuar - 20

Ardita Statovci - Dashuri pa kushte për muzikën - 24

Petrit Çeku - Muzika është gjuha për të kuptuar jetën - 28

Blerta Zeqiri - Përvojat e jetës që përcillen nga filmat e shkurtër - 32

Alban Muja - Eksplorimi i jetës për të krijuar art - 36

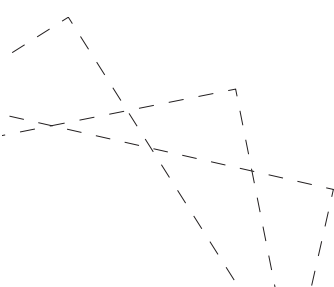
Rona Nishliu - Dëgjoje zemrën tënde, është mënyra më e mirë! - 40

Denis Murić - Fati dhe talenti shenjojnë lindjen e një aktori të ri - 42

Rudina Xhaferi - Dashuri-emocion-ëndërr-ritëm-frymëzim: përbërësit universalë të performancave - 44

Tak Qrk - Rrëfenja e grafiterit urban që krijon trende - 46

Flaka Haliti - Kufijtë shkrihen teksa artisja krijon jetë me të kundërtat - 50

Trembëdhjetë artistë të rinj të suksesshëm nga Kosova ndajnë rrëfimet e tyre.
Së bashku, ata rrëfejnë tregimin e arteve në Kosovë.

Lidhja e artit **me** art

Hajde, një fjalë që përdoret shumë në Kosovë, është një ndjesi që përmban mirëseardhjen dhe gjithëpërfshirjen në shumë nivele, që inkurajon të tjerët të bashkohen dhe të bashkë-përjetojnë. **Petrit Halilaj**, një artist i njohur nga Kosova, fama e të cilit prej kohësh ka kapërcyer kufijtë e vendit, ka themeluar Fondacionin Hajdel, një platformë e hapur që kërkon të mbështesë dhe promovojë artin bashkëkohor në Kosovë, për të gjeneruar shkëmbime kulturore me artistë evropianë dhe për të farkëtuar lidhje të reja kreative.

Kemi mësuar nga Petrit Halilaj se ideja e Hajde! kishte kohë që vlonte në mendjen e tij para se të merrte formë gjatë kohës që ishte në rezidencën artistike Hajde! në Villa Romana. Në atë kohë, Petriti ndjeu vullnetin dhe entuziazmin e fuqishëm për ta shtyrë idenë e tij më tej. Që nga vjeshta 2015, Fondacioni Hajde! është regjistruar në Kosovë zyrtarisht si organizatë jo-fitimprurëse, e konceptuar si një “hapësirë e ndërmjetme që nuk është e fiksuar, që është e gjithanshme dhe e papërcaktuar në formë, që përshtatet në mënyrë dinamike në kontekstin pranues”.

Fondacioni Hajde! inkurajon dialogun dhe eksplorimin e arteve dhe i dedikohet sidomos gjeneratës shumë të re të artistëve, për të krijuar një strukturë unike për bashkëpunim dhe shkëmbime të vazhdueshme, si dhe për të rritur vetëdijësimin dhe të menduarit kritik në Evropë dhe më larg për artet dhe artistët bashkëkohorë nga Kosova. Për ta arritur këtë, Fondacioni Hajde! angazhohet në aktivitete të ndryshme: nga bisedat dhe seminarët, tek rezidencat artistike me kritikë dhe artistë dhe mbështetja për artet dhe projekte publikimesh në nivele lokale, rajonale dhe ndërkombëtare.

Çfarë i dha shtysë kaq të fuqishme Petritit për t’i dhënë jetë idesë së Hajde!? “Tshte vetë rruga ime drejt të qenit artist. Isha shumë i vogël kur u desh të ikim nga lufta. Në kamp u takova me Xhakomo Poli, një psikoanalist vullnetar, i cili u jepte fëmijëve letra dhe lapsa me ngjyra. Unë vazhdova t’i ruaj kontaktet me Xhakomon, edhe pse nuk flisnim ndonjë gjuhë të përbashkët. Kur vendosa të studioj në Itali, Xhakomo me shumë bujari ofroi të më strehojë dhe të mbë mbështesë gjatë studimeve. Një emigrant nga Kosova, Arsim Sejdiu, ndërmjetësoi në kontaktet tona dhe në thelb, na ndihmoi Xhakomon dhe mua të kuptojmë se ç’do të thotë të vish në një vend tjetër, të strehosh dikë në shtëpi dhe ta mbështesësh dikë të gjejë rrugën e vet”, tregon Petriti.

Pra për Petritin, Hajde! është elementi i tretë ndërmjetësues mes dy kontekstesh dhe që ka të bëjë me një lidhje njerëzore shumë bazike.

Petriti e di nga përvoja e tij se sa e rëndësishme është për një artist të jetë në gjendje të përqendrohet tek krijimi i artit për ca kohë, pa qenë nevoja të vrasë mendjen për të tjera gjëra në atë kohë. Po ashtu, atij i pëlqen t’i japë diçka mbrapsht komunitetit artistik dhe të fuqizojë artistët e tjerë nga Kosova që mund të kenë shumë më pak ekspozim dhe më pak mundësi. Duke patur këtë në mendje, ai ka zhvilluar programe të ndryshme.

Studio e Petrit Halilajt na rrëfen për programin mbështetës 6-mujor që ofrohet nga fondacioni për studentë nga Akademia e Arteve në Kosovë. “Mbështetja financiare shërben për ta mbështetur atë student apo studente të mos e vrasë mendjen për shpenzimet e jetesës gjatë kësaj periudhe dhe të përqendrohet vetëm tek puna e vet”. Studenti apo studentja me fat do të zgjidhet nga një juri e cila përbëhet nga vetë artisti Petrit Halilaj dhe dy kuratorë.

Një tjetër program është programi i rezidencës artistike të hapur që zhvillohet në bashkëpunim të ngushtë me Qendrën Kosovare për Arsim dhe Hulumtim Mjedisor (KEERC) në Junik. “Ne do të ftojme artistë të të gjitha lëmive, jo vetëm artistë vizualë, që të propozojnë projekte që kanë të bëjnë me çështje mjedisore dhe me natyrën, të cilët do të kishin përfitime nga qëndrimi në zonën e Junikut si dhe të përfshihen në shkëmbime me grupin e biologëve që drejtojnë KEERC-in.”

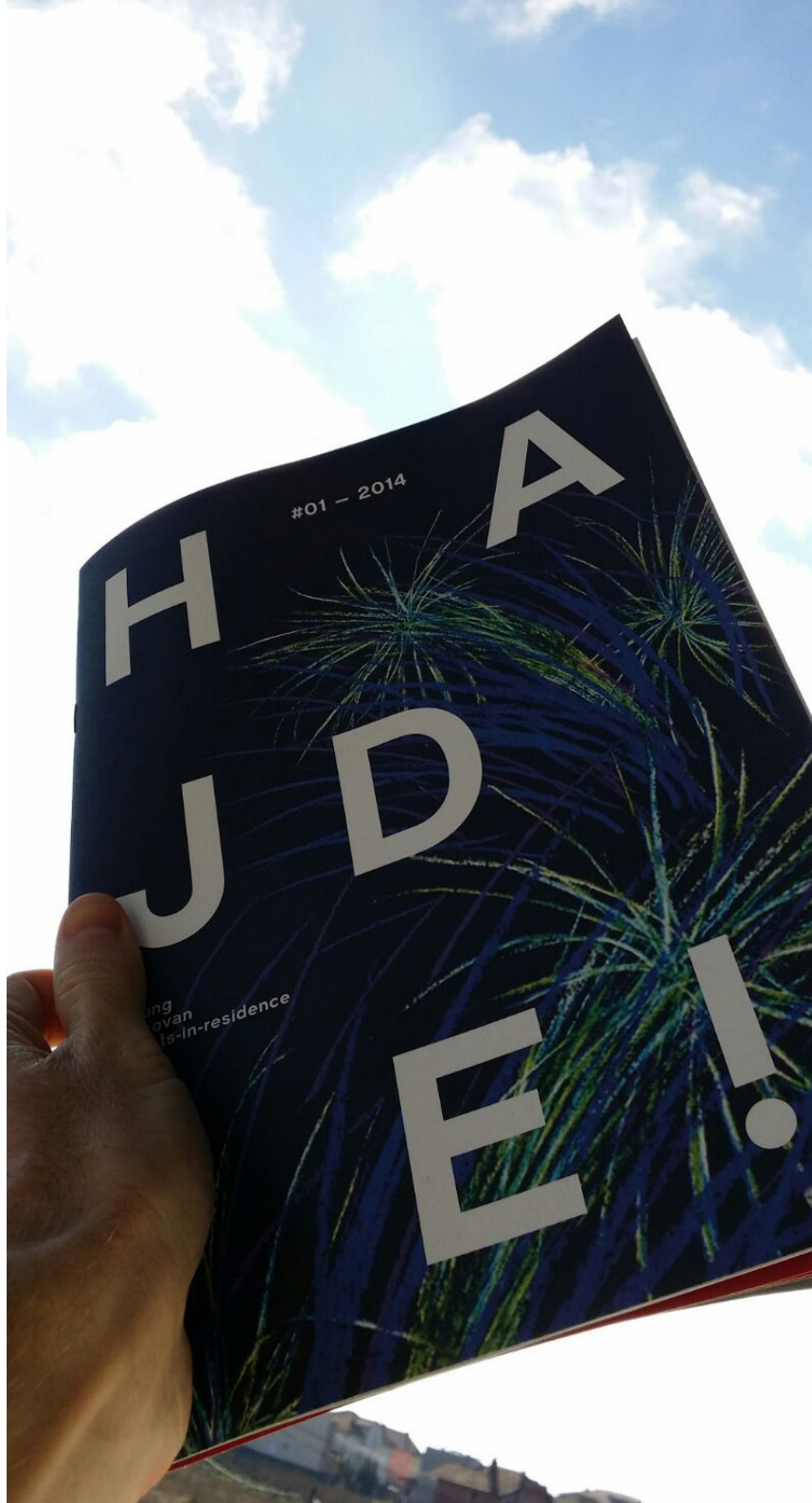
Përveç këtyre dy programeve, Hajde! shërben edhe si rrjet për shpalljen dhe shpërndarjen e informatave për mundësi të tjera për artistët ku të aplikojnë.

Për shkak të natyrës së vet rizomatike, Hajde! mundëson kontaktet dhe lidhjet për artistët ndërkombëtarë që vijnë në Kosovë për projekte dhe kështu, krijon edhe më shumë ekspozim. Kjo është një mënyrë e mirë për të ndarë këtë pasuri plot jetë e gjallëri të skenës artistike të Kosovës duke mbështetur artistët të gjejnë rrugën e tyre. Hajde! po planifikon një vizitë në Kosovë në verën e vitit 2016 për një grup të kuratorëve dhe kritikëve ndërkombëtarë të cilët do të takohen me artistë nga Kosova.

Përmes projektit të rezidencës artistike Villa Romana, Shqipe Jonuzi, Qëndresë Deda, Yll Xhaferi dhe Dardan Zhegrova, artistë të rinj nga Kosova, kanë patur mundësinë të lidhen me artistë nga e gjithë Evropa. Nga këto lidhje mori jetë një rrjet krijuesish që ende vazhdon. Më pas, publikimi Hajde! është prezantuar në Berlin gjatë promovimit të librit për Studentët e Villa Romana-s, duke arritur kështu tek një audiencë shumë ndërkombëtare.

Petrit Halilaj jeton dhe punon ndërmjet Berlinit, Kosovës dhe Mantovës. Ai ka kryer studimet e tij në Akademinë e Arteve të Bukura Brera në Milano.

Petriti e ka perfaqësuar Kosoven në Bienalen e Venedikut në vitin 2013 dhe për momentin po punon për një shfaqje solo në Hangar Bicocca, Milano. Ai ka patur ekspozita individuale në Kölnischer Kunstverein, Köln, 2015; Bundeskunsthalle, Bonn, 2015; Kunsthalle Lissabon, Lisbonë, 2015; Galeria e Arteve e Kosovës, Prishtina, 2014; Wiels, Bruksel, 2014; Fondation d'Enterprise Galeries Lafayette, Paris, 2013; Kunsthalle Sankt Gallen, 2012 dhe Kunstraum Innsbruck, 2011. Ai ka marrë pjesë në ekspozita grupore në S.A.L.T.S., Zvicër, 2015, Punta della Dogana, Venecia, 2015; Palazzo Cavour, Torino, 2014; Villa Romana, Firenze, 2014; Museum Schloss Moyland, 2013; Museion, Bolcano, 2013; Kunstverein Nürnberg/Albrecht Dürer Gesellschaft, Nurenberg, 2012; New Museum, Nju Jork, 2012 dhe Bienalen e 6-të në Berlin, 2010 ndër të tjera.

DARDAN ZHEGROVA - Here, 2014 - Video Session 1 - Let's stay connected, 2'47"

Përmes aktrimit, unë shpreh **dashuri**

Duket sikur yjet janë të ndërthurur në rrugëtimin e jetës së saj. Fëmija që dikur aspironte të bëhej astronaute, në të vërtetë ka fituar çmimin Shooting Star (Një yll po lind) dhe është shndërruar në një yll në plot kuptimin e fjalës: kjo është **Arta Dobroshi**, një nga aktoret më të famshme të Kosovës. Ajo ka magjepsur publikun me talentin, prezencën dhe ngrohtësinë e aktrimit. Arta thotë se dashuria është emocioni më madh dhe për të, “aktrimi është dashuri”.

“Gjithçka në jetë është e ndërlidhur; nuk ka asnjë çast më të rëndësishëm se një çast tjetër”. Në të vërtetë, ngjitja lart e Artës si artiste përmban një sërë çastesh të tilla që përqafojnë njëritjetrit për të sjellë në ekran një aktore e cila mbërthen zemrat e audiencës.

Kur Arta ishte e vogël, gjyshja e saj nga nëna e quante Shirli Tempëll. Duke u rritur, familja e saj ushqeui tek ajo ndjesinë për të shijuar çdo çast dhe të papritur të jetës dhe për të besuar çdo herë se ajo ishte e aftë të arrinte gjithçka që dëshironte. Ajo ka grumbulluar përvoja të ndryshme nga vendet ku ka jetuar dhe është rritur: qyteti i saj i lindjes Prishtina, Shqipëria dhe SHBA-të.

“Jam tepër mirënjohëse për të gjitha përvojat e mia,” thotë Arta, të cilës i pëlqen të ndajë çaste nga jeta e saj. “Si adoleshente, bashkë me tri shoqe të miat, gjetëm punë si bariste në një diskotekë sa për të nxjerrë paratë e xhepit. Kam punuar edhe si përkthyes për gazetarët.” Përvoja e saj e parë me aktrimin ka ndodhur në SHBA, gjatë kohës që ishte nxënëse me një program shkëmbimi, ku ajo zgjodhi dramën si lëndë zgjedhore. Pasi u kthye në Kosovë, Arta dhe shoqëria e saj bënë prova për një performancë në rrugë. Në atë kohë, atyre nuk ju dha mundësia ta mbajnë shfaqjen në rrugë, por Arta vendosi të dëgjojë atë që i thoshte zëri i brendshëm se “ajo ishte bërë për të aktruar”.

Arta ka luajtur edhe në filma, edhe në teatër. Asaj i pëlqejnë të dyja. Për të, aktrimi është një profesion spiritual, pasi merret me emocionet njerëzore, me energjitë dhe çastet e njeriut. “Kur aktron, imagjinon, beson dhe fillon të veprosh atë që beson që pastaj shndërrohet në realitet. Aktrimi tregon si funksionon jeta. Përmes aktrimit, unë shpreh dashuri.”

Ndërsa Arta ishte në Bosnje dhe Hercegovinë duke luajtur në një pjesë, asaj iu kërkua të shkonte në audicion për një rol në filmin e ri të vëllezërve Dardenë. Filmi ishte Heshtja e Lornës. Arta fitoi rolin kryesor dhe prej andej rrodhi shumëçka. Filmi dhe vetë Arta fituan mirënjohje ndërkombëtare, çmime dhe nominime, përfshirë dhe çmimin për skenarin më të mirë në Festivalin e Filmit në Kanë në vitin 2008.

Në vitin 2013, Arta fitoi çmimin Shooting Star në Festivalin e 63-të vjetor të Filmit Ndërkombëtar në Berlin për rolin e saj si Lorna. Revista Glamour e ka përmendur si një nga bukuritë e rralla mbi

tapetin e kuq në këtë festival të filmit. Kritikët u përqendruan tek “ngrohtësia, humaniteti, ndjeshmëria dhe mençuria” e saj, si fjalë kyçe që përshkruajnë aktrimin e Arta Dobroshit.

Arta ka luajtur në disa filma ndërkombëtarë. Në Francë, puna e saj përfshin filmin *Late Bloomers*, një dramë filmike e vitit 2011 ku ajo luan bashkë me Uilliam Hërt dhe Isabela Roselinin, ndërsa në vitin 2012 ka luajtur në *Three Worlds*. Ajo ka luajtur në filmin me metrazh të shkurtër *Baby*, Mbretëria e Bashkuar, që në vitin 2011 i solli edhe një tjetër çmim në kategorinë e Aktorese më të Mirë nga Festivali Ndërkombëtar i Filmit 24fps. Ajo ka luajtur në tre filma në Shqipëri, *Syri magjik* në vitin 2005, *Trishtimi i Zonjës Shnajder* në 2006 dhe *Vera* në 2007.

Me talentin dhe suksesin e saj impresionues, Arta ka tërhequr mjaft vëmendje tek potenciali artistik në Kosovë. Ajo mendon se për sa kohë që ka shpresë, gjithçka mund të arrihet dhe se çdo individ mund të ndryshojë imazhin e vendit të vet. “Para së gjithash duhet të duam veten dhe atë që jemi. Ne jemi të gjithë të njëjtë dhe jemi të lidhur me njëri-tjetrin. Kur ndjehemi mirë me atë që jemi, atë ndjesi e projektojmë edhe tek të tjerët dhe personat përballë teje fillojnë ta pëlqejnë vendin se nga vjen”, thotë Arta.

Aktualisht, Arta është e ngarkuar me një projekt të ri. Ajo është e lumtur dhe mirënjohëse për gjithçka që ka në jetë. Në fund të fundit, si thotë dhe vetë ajo, “rrugëtimi ynë është ai që ka më shumë rëndësi”.

Nisma Shooting Stars promovon talentin dhe karrierën e aktorëve të rinj nga Evropa.

Për rolin e saj si Lorna, Arta ka fituar tre nominime prestigjioze në kategorinë e Aktorese më të Mirë nga: Festivali i Filmit në Kanë Çmimi për Filmin Evropian Çmimi i Shoqatës së Kritikëve të Filmit të Torontës

Arta ndjehet mirë edhe kur aktron në gjuhë të huaj. “Fjalët nuk kanë rëndësi, ajo që ka rëndësi është ndjenja. Aktrimi ka të bëjë vetëm me ndjenjat dhe emocionet që përfshin në të”.

Artisti performues që shndërron kufijtë në ndryshim social

Me artin e tij, ai është në kërkim të fijes që lidh atë që është e ndryshme, atë që diskriminohet dhe atë që nuk pranohet nga shoqëria. Këtë e bën për të krijuar një hapësirë ku të kundërtat përqafohen dhe normat sociale sfidohen që individët të kenë më shumë vetëbesim për të shndërruar hapësirat e tyre dhe për t'u shprehur. **Astrit Ismaili** frymëzohet nga muzika, trupi, dhimbja, ëndrrat, alienët, padrejtësia, lotët apo nga veprimet ekstreme për të eksploruar energjinë që çlirohet nga trupi që të shprehet përmes performancës.

Gjatë karrierës së tij artistike, Astriti ka përdorur një shumëllojshmëri të mënyrave për t'u shprehur, si teatri, fotografia, video instalacionet dhe artet performuese, për të krijuar shtresa të ndryshme të të shprehurit. "Artet pamore dhe artet performuese nuk përjashtojnë njëra-tjetrën. Përkundrazi, ato ndërveprojnë dhe përplasen dhe shkrihen tek njëra-tjetra."

Astriti beson se arti vërtet ka fuqinë të sjellë ndryshime. Ky besim ka qenë dhe një nga impulset më të rëndësishme për një nga performancat e tij më të njohura – Prishtina Mon Amour. Kjo performancë ka qenë një përvojë unike për një audiencë prej më shumë se 2,500 njerëzish të moshave dhe profileve të ndryshme që vizituan mjediset pothuajse të rrënuara të Pallatit të Rinisë në qendër të Prishtinës, për t'u bërë pjesë e shumë performancave që zhvilloheshin njëkohësisht dhe bashkë përbënin një të tërë.

"Prishtina Mon Amour ka qenë një projekt i pavarur. Nuk ka pasur të bëjë asgjë me institucionet. Unë e konsideroj si një reagim për të plotëzuar një zbrazëtim për komunitetin e artistëve dhe të rinjtë në përgjithësi. Prishtina Mon Amour është shembull se si njerëz të ndryshëm, me interesa apo profesione të ndryshme, mund të krijojnë bashkërisht diçka të bukur dhe kuptimplote," thotë Astriti.

Kosova është vend ku ka më shumë të rinj. Për Astritin, nëse kjo energji e tyre kanalizohet si duhet, do të sillte rezultate të mahnitshme.

Kjo është dhe arsyeja se përse Prishtina Mon Amour u konceptua rreth modelit të shfrytëzimit të kësaj energjie, imagjinate dhe kreativiteti në mënyrë të shëndetshme dhe produktive. "Unë doja që pjesëmarrësit të kishin mundësi të dëgjonin trupin e tyre dhe të shpreheshin lirshëm", thotë Astriti, i cili shpreson se ky projekt ka shërbyer jo vetëm si një platformë për të përfshirë artet performuese bashkëkohore jashtë kornizave të zakonshme që promovohen nga shkollat dhe institucionet, por edhe të shërbejnë si një metodë e re që trupat tanë të flasin.

"Arti ka fuqinë të sjellë ndryshime – kjo ishte ideja që i ktheu artet performuese në mjetin kryesor për të aktivizuar hapësirën e rrënuar të Pallatit të Rinisë dhe hapi dyert për publikun me 8 shtator 2012. Vizitorët ishin edhe performues. Mendoj se secili prej nesh mund të performojë", thotë Astriti, i cili e ka shndërruar këtë besim për dualitetin e performancës në fushën e tij të studimeve që ndjek pranë institutit DasArts në Amsterdam, Holandë.

Astriti është artist që ka një mision – ky mision është të sfidojë kufijtë e të gjitha natyrave: racizmin, gjininë, kapitalizmin që motivohet vetëm nga përfitimi dhe elitizmi. Ai mendon se reagimi ndaj këtyre proceseve vjen nga aktivizmi dhe shpreson se me artin e tij do të rrisë vetëdijësimin e audiencave dhe do t'u japë jetë ideve për ndryshim.

Astriti dhe performancat e tij kanë udhëtuar nëpër botë: Stamboll, Beograd, Sofje, Shkup, Tiranë, Nju Jork, Hong Kong, BaZel, Zyrih, Mynih, Amsterdam, Vjenë, Bratislavë, Bruksel, Sarajevë, Lubjanë dhe Zagreb.

Aktualisht, Astriti po përgatitet për Spielart Festival në Mynih, për premierën botërore të performancës Innocent, ku ai është regjisor i tri performancave të ndryshme që do të luhen në të njëjtën kohë dhe brenda së njëjtës hapësirë. Për këtë projekt, ai ka bashkëpunuar me performuesit Andreas Hannes, Antonia Steffens dhe Jose Portas.

Çfarë nënkupton Astriti kur flet për dashurinë

Dashuria jeton në pyll të dendur, e fshehur ndër degë dhe gjethe.
Kur vjen errësira, Dashuria shndrit përmes syve të saj. Është e
rëndë. E hijshme. Është gjysëm zog, gjysëm njeri. Sa më pranë
Dashurisë që jam, aq më shumë kam nevojë për Dashuri. Dashuria
është tek unë, edhe kur nuk është.

Çmime dhe shpërblime

Artists of the Future 2012/rezidencë artistike në ISCP Nju York

Skena Up 2013, Çmimi për regjisorin më të mirë për shfaqjen
Antigona

Skena Up 2014, Performanca më e mirë për shfaqjen Crave

Video Fest 2014, Video performanca më e mirë për E Dehun

Artistja jeton për të krijuar

Besa Llugiqi është soprano e re nga Kosova që po rrëmben vëmendjen e audiencave në mbarë Evropën me zërin e saj të bukur, teknikat vokale të përkryera dhe interpretimet shumë estetike, sikurse është shprehur juria profesioniste e Konkursit Ndërkombëtar për Këngëtarë të Rinj të Operas “Elena Nikolai” në Bullgari në vitin 2013, kur Besa fitoi çmimin që mban emrin e këngëtares së njohur operistike bullgare.

Ky vit ka qenë i ngarkuar për Besën, pasi performancat e saj e kanë dërguar në shumë qytete evropiane: Amsterdam, Vjenë, Sofje, Venedik, Verona, Riva del Garda për të përmendur disa prej tyre. Çdo vend që ajo ka vizituar ka paraqitur mundësi për përvoja unike profesionale dhe kulturore dhe Besa konsideron se këto mundësi janë një dhuratë e çmuar.

“Çdo koncert, pavarësisht se ku mbahet, sjell kënaqësi për artistin. Për artistin ka rëndësi të pranohet dhe të vlerësohet nga audienca. Natyrisht, përkushtimi dhe përgjegjësia rriten kur performon jashtë vendit, pasi ajo performancë tejkalon kufijtë e karrierës individuale. Është privilegj të përfaqësosh vendin dhe të jesh në gjendje t'u tregosh njerëzve për Kosovën. Të shoh flamurin e vendit tim në skenat ndërkombëtare është burim krenarie dhe nxitje për të qenë çdo herë më e mirë”.

Besa jeton me dashuri në zemër për muzikën klasike. Opera është pjesë e pandashme e jetës së saj. “Sa herë që jam gati të përfundoj përgatitjet për ndonjë koncert apo pjesë, ajo përvojë më mbush plot. Paraqitjet e mia të para publike kanë qenë mjaft sfiduese sa për të më bërë të kuptoj rëndësinë dhe dinamikën e rrugës që kam zgjedhur”.

Besa ka diplomuar nga Universiteti i Prishtinës në solokëndim për opera. Ajo ka kryer masterin në Shkup, IRJM dhe po vijon zhvillimin profesional në Bullgari, nën mentorimin e Kristina Angelakovas. Ajo beson se artisti evoluon pa ndërperë. Çdo hap në karrierë kërkon përkushtim intensiv dhe ajo që është më e rëndësishmja, artisti duhet t'i përgjigjet audiencave duke bërë bashkë performancën dhe talentin brenda rrugës së zgjedhur.

Në vitet 2003-2005 Besa ka fituar katër herë çmimin e parë në konkursin ndërkombëtar në Prishtinë të organizuar nga Fondacioni Ars Kosova dhe çmimin për Interpretimin me të Mirë nga Kompozitorët Shqiptarë. Në vitin 2009 ajo ka fituar çmimin e parë në Konkursin Kombëtar “Jorgjia Truja” në Shqipëri. Po në të njëjtin vit, ajo ishte në mesin e dhjetë finalistëve nga 94 performues ndërkombëtarë në konkursin ndërkombëtar “Marie Kraja” në Shqipëri.

Në vitet 2011-2015, asaj i është dhënë pjesa e Liut në operan Turandot dhe pjesa e Lauretës në Gianni Schicchi që janë vënë në skenë në Teatrin Kombëtar të Operas dhe Baletit në Shqipëri; pjesa e Mimit në La Boheme vënë në skenë nga Opera Shtetërore Rouse në Bullgari. Në vitin 2012 ajo mbajti koncertin recital në “Dam” në Kosovë, ishte këndoi solo në pjesën e Gabriel Faures Requiem në Shqipëri dhe Requiem Moxart në Bullgari.

“Çelësi i suksesit të një artisti është të gjejë balancën ndërmjet jetës dhe punës, sepse artisti performon për të jetuar dhe jeton për të krijuar. Si artistë, ne jetojmë për të dhënë më të mirën nga vetja ndërkohë që përballemi me dinamikën e jetës”.

Besa është shumë e lumtur me projektet e saj në të ardhmen e afërt, që përfshijnë koncerte, opera dhe performanca në disa vende, prej të cilëve ajo veçon koncertin recital në Luksemburg dhe debutimin e saj në operan Luçia e Lamermurit nga Gaetano Donixeti.

Dashuri pa kushte për muzikën

Ajo ka luajtur në koncerte pianoje dhe turne në të gjithë botën: nga Evropa në SHBA dhe në Azi. Sallat e koncerteve në më shumë se 20 vende nëpër botë janë mbushur me tingujt e kënaqësisë për jetë, sofistikim dhe ndjesi të thella që burojnë nga gishtërinjtë e saj. Takohuni me **Ardita Statovcin**, një pianiste nga Kosova, e cila tani i përket të gjithë botës.

Një vështrim i shpejtë tek orari i koncerteve të Arditës të tregon një jetë profesionale të mbushur, ndonjëherë deri me tre performanca publike brenda një dite. Kombinuar me listën impresionuese të kompozitorëve pjesët e të cilëve ajo luan – Moxarti, Shuberti, Pulenci, Stravinski, Brahmsi, Bahu, Listi e të tjerë – dhe me talentin e saj, e kuptojmë se përse e kanë quajtur “pianiste yll”.

Si artiste, Ardita ndërthur brenda vetes kultura të ndryshme. Deri në moshën 15 vjeçare, ajo ka studiuar për piano në vendlindje, Kosovë, ku ka shkëlqyer në çdo hap. Në atë moshë, ajo u pranua në Universitetin Mozarteum në Salzburg, Austri, ku ka fituar dhe titullin Magistra Artium si pianiste koncertesh. Pasi fitoi titullin, Ardita vijoi studimet e saj pranë Universitetit të Indianas në Blumington, SHBA dhe kreu studimet postdiplomike në Akademinë e Pianos Imola në Itali.

Ardita ndjen se pianoja është thelbi i qenies së saj. Ajo është rritur e rrethuar nga tingujt e pianos: të dy prindërit dhe motra e saj luajnë në piano, duke krijuar kështu të shtëpi një atmosferë mrekullisht të kultivuar që është plotësuar më tej edhe nga orët mësimore profesionale me profesorët e saj. Ardita e quan këtë një “simbiozë të bukur ndërmjet muzikës së familjes dhe shkollës” që ka flakëruar pasionin e saj për këtë instrument, të cilin e përshkruan si “hapësira e shprehjes time, ku mendimet dhe emocionet lidhen si një shpërthim pasioni dhe qetësie meditative, duke shpërthyer në ngjyra të pafund”.

Ajo thotë se personalitetin e vet artistik e ka formësuar duke studiuar muzikën për piano të krijuar ndër shekuj, përfshirë dhe kompozitorë shqiptarë, duke marrë diçka nga secili prej tyre. Udhëtimet e shpeshta në vende të tjera dhe takimet me kultura të ndryshme e kanë pasuruar dhe frymëzuar mozaikun e saj personal. Ardita shijon secilin koncert dhe thotë se performancat në vendin e saj të origjinës i japin jetë emocioneve të fuqishme që e përmbushin me një tjetër dimension të energjisë pozitive.

Receta e Arditës për sukses tingëllon e thjeshtë, por nuk është e lehtë. “Arti është profesion i vështirë në shumë nivele. Kërkohej disiplinë çdo ditë, edhe në aspektin emocional. Përveç talentit në muzikë, duhet të punosh shumë, të këmbëngulësh, të sakrifikosh dhe të jesh e gatshme të japësh më të mirën nga vetja. E kritikon veten dhe e shtyn veten në nivelin tjetër. Përmirësimi nuk ka fund asnjëherë”.

Kur performon, Ardita kyçet në energjinë dhe emocionet që vijnë nga audienca. Qenia e saj fokusohet e tëra tek performanca, duke i dhënë kështu jetë disa çasteve të magjishme të rralla në dialogun mes performueses dhe audiencës. Ajo mendon se këto çaste e bëjnë një koncert atë që është.

“Rrugëtimi i pianistit është i mrekullueshëm dhe sfidues. Kërkohej shumë punë; kërkohej gjithçka nga performuesi. Por energjia që të jep është një përvojë unike që të përmbush. Ka vetëm një kusht që të arrish në këtë gjendje – dashuria pa kushte për muzikën!”

Ardita Statovci ka fituar disa bursa dhe çmime nga Shoqëria për Muzikë dhe Teatër në Vjenë, Ministria Federale Austriake për Arsim, Arte dhe Kulturë, Ministria Federale Austriake për Shkencë dhe Hulumtime, Fondacioni Ndërkombëtar Moxart në Austri, Akademia e Pianos në Birmingham, MB.

Ajo ka fituar edhe çmime e shpërblime në konkurse si Yehudi Menuhin Live Music Now në Salzburg, Çmimin Bösendorfer nga Universiteti Mozarteum, Konkursi Ndërkombëtar Rotaract në Spanjë, Talentet e Kosovës, Konkursi Ndërkombëtar Ibla në Itali.

Muzika është
gjuha
për të kuptuar
jetën

Petrit Çeku ka luajtur solo me orkestrat simfonike kryesore: Allentown Symphony, Baltimore Symphony, Czech Chamber Philharmonic, Orkestra Simfonike e Shqipërisë, State Hermitage Orchestra në Shën Petërburg, Filharmonia e Kosovës dhe Filharmonia e Zagrebit.

“Kur vendos të shkosh në koncert të muzikës klasike, përgatitu t’ia dorëzosh veten secilit zë që dëgjon bashkë me zërat e tjerë. Në këtë kontekst, zëri është seria e notave, të lidhura me njëra-tjetrën për të krijuar vijën muzikore, që është melodia apo diçka e ngjashme. Marrëdhënia ndërmjet vijave të ndryshme muzikore kontrollohet nga shumë rregulla të kundërpikave që e bëjnë të mundur bashkëekzistencën e tyre. Pastaj është heshtja, që është thelbi i muzikës. Pasi tërhiqesh në marrëdhënien ndërmjet zërave të ndryshëm dhe heshtjes, lartësohesh në mënyrë ta papërshkrueshme”.

Kështu filloi një mbrëmje magjepsëse e gushtit 2015 në zemër të Prishtinës. Një grup njerëzish nga më të ndryshmit ishin mbledhur, të ulur në barin e parkut të qytetit, që atë mbrëmje u shndërrua në një oaz të muzikës klasike – a thua se për atë kohë u shkëput nga koha dhe hapësira – për të dëgjuar tingujt hyjnorë të kitarës së Petrit Çekut dhe ligjëratën e tij mbi reflektimet e tij artistike.

Petrit Çeku konsiderohet kitarist botëror, një virtuoz i brezit të tij. Ai ka performuar në Evropë dhe Amerikën e Veriut dhe nga fundi i këtij viti do të udhëtojë dhe në Azi. Ai është fitues i nëntë çmimeve të para nëpër konkurse ndërkombëtare të kitarës, përveç çmimeve të tjera që ka marrë. Në vitin 2008, ai ka fituar çmimin si Muzikanti i Ri më i Mirë i Vitit në Kroaci.

Petriti u njoh me muzikën që herët në jetë nga babai i tij, që po ashtu ka luajtur në kitarë. Ai nisi të luajë rreth moshës 5 ose 6-vjeçare, sapo gishtërinjtë e tij u zgjatën mjaft sa për të arritur telat. Kur mbushi 9 vjet, xhaxhai i tij i sollti një dhuratë, kitarën e parë të Petritit. Kështu nisi dhe rrugëtimi i tij, me muzikën si gjuha e parë në jetën e tij. Ai nisi mësimin e muzikës në Kosovë, vazhdoi të studiojë dhe të diplomojë në Akademinë e Muzikës në Zagreb në Kroaci dhe vijoi mësimin e muzikës në Konservatorin Peabody (Peabody Conservatory) në Baltimor, SHBA, me Manuel Barruekon.

“Arti i interpretimit në muzikë është shumë i ngjashëm me disiplinat spirituale lindore që mund të përcillen vetëm në marrëdhënien mësues-nxënës. Njohuria dhe frymëzimi që përcillen nga ky institucion mësues-nxënës janë të jashtëzakonshme dhe nuk mund të jepen në asnjë mënyrë tjetër. Prandaj, një pjesë e madhe e personalitetit tim është ndikim direkt i mësuesve të mi të kitarës. Për mua ka qenë sidomos ngazëllyese që pata mundësinë të studioj me një nga idhujt e mi më të mëdhenj, Manuel Barruekon”.

Petriti e sheh jetën e tij artistike si një seri të pandërprerë të koncerteve dhe e përngjason punën e tij me artizanatin, ndërsa koncertet me produktet e artizanatit, në përpjekje për të qenë sa më i përsosur që është e mundur.

Zakonisht ai e zgjedh vetë repertorin, ne përpjekje për të ruajtur të njëjtin standard kudo luan. Ai zgjedh nga kompozitorë të ndryshëm ato pjesë që e mrekullojnë me qëllimet artistike dhe që shkojnë përtej të qenit veçse muzikë.

Muzika e dërgon Petritin në të gjithë botën dhe bashkë me të, edhe emrin e vendit nga ai vjen. “Unë vlerësoj lart njerëzit e Kosovës dhe atë nëpër të cilën ata kanë kaluar, si dhe kam mirëkuptim për gjërat që ende kanë nevojë të përmirësohen në shoqërinë tonë, sepse e kaluara jonë është shumë e ndërlikuar. Kosova do të përfitonte shumë nga një përkrahje më e gjerë dhe më konsistente për artet. Zhvillimi i skenës artistike në shumë vende ka dëshmuar të jetë shumë i frytshëm dhe shpresoj se edhe Kosova do të zhvillohet në atë drejtim”.

Petriti i kujtohen përvojat e tij të para me muzikën live që nga koha kur jetonte në Kosovë. Ai përmend Festivalin e Muzikës Kamertale, Remusica, Festivalin Dam dhe Dokufestin, që për të kanë vlerë të madhe.

“Vite më vonë, kur paraqitesha në këto festivale dhe në të tjerë, shpresoja të kisha ndikim tek të tjerët, të paktën një pjesë të efektit që këto evente kanë patur tek unë. Këta nuk janë thjesht festivale, por edhe bartës të jetës së muzikës klasike. Ndaj, duke ardhur për të qenë pjesë e këtyre eventeve unë përipiqesha të shprehja falenderimet për gjithçka që më kanë dhënë këto festivale. Dokufesti, ku marr pjesë çdo vit që nga fillimi, është si eliksir i jetës për mua që më jep fuqinë për të gjithë vitin”.

Petriti tregon se sapo ka përfunduar regjistrimin e plotë të suitave për violonçel nga Bahu dhe se regjistrimi do të vihet në qarkullim nga fundi i vitit 2015. Kjo ka qenë një përvojë e madhe për kitaristin e talentuar. “Duke u përpjekur të mos lejoj që personaliteti im të ndikojë tek muzika, sidomos në lëvizjet më të ngadalta të suitave, ka qenë për mua si një rrugëtim i vërtetë në qendër të vetvetes. Një tjetër mënyrë për të përmirësuar interpretimin është të punosh shumë me personalitetin tënd, në mënyrë që ajo çka reflektohet të jetë e cilësisë më të mirë” thotë ai me sinqeritet.

Nëntë çmime të para :

Konkursi Ndërkombëtar i Kitarës Parkening (SHBA), Konkursi i telave Allentown Symphony Schadt (SHBA), Konkursi i Kitarës Michele Pittaluga (Itali), Konkursi i Kitarës Maurizio Biasini (Itali), Konkursi Ferdo Livadic (Kroaci), Konkursi Ndërkombëtar për Kitaristë të Rinj Andres Segovia (Gjermani), Konkursi Emilio Pujol (Itali), Konkursi Mbarë-Kroat (Kroaci), Konkursi për Kitaristë të Rinj Anna Amalia (Gjermani)

Përvojat e jetës që përcillen nga filmat e shkurtër

Blerta Zeqiri është e mirënjohur si regjisore dhe skenariste e filmave të shkurtër dhe artistikë nga Kosova. Me punën e saj, Zeqiri ka marrë pjesë në festivale të filmave si: Sundance Film Festival, Oberhausen International Short Film Festival, Bradford Film Festival, Palm Springs Film Festival, Vancouver Film Festival etj. Blerta Zeqiri është fituese e International Jury Prize për filma të shkurtër në Sundance 2012 me filmin Kthimi.

Dashuria për librat dhe ekspozimi ndaj vallëzimit dhe muzikës që në moshë të hershme si duket i kanë dhënë jetë pasionit që ka Blerta Zeqiri për art. Si lexuese e zellshme e romaneve, Blerta nuk ishte më shumë se 8 vjeç kur nisi të shkruajë poezi dhe tregime të shkurtra. Si tinxhere në vitet '90, bashkë me dy shoqet e saj të ngushta, Blerta krijoi bendin muzikor të repit të quajtur BAM, me të cilin fituan çmime të para dhe të dyta në Show Fest në Kosovë. Teksa rritej, Blerta vendosi të ndjekë karrierë në bërjen e filmave dhe studio për dramaturgji pranë Univesitetit të Prishtinës dhe për studime filmike në universitetin Paris VIII.

“Si studente e dramaturgjisë kam shkruar shumë skenarë. Sa herë që skenarët e mi bëheshin filma, unë ndjehesha e dëshpëruar, pasi mendoja se filmat nuk kishin dalë ashtu si doja,” thotë Blerta. “Ndaj e kuptova se që të realizoja vizionin tim për filma, më duhej të mësoja gjuhën e filmave dhe të bëja regjinë e filmave të mi.”

Si filmbërëse, Blerta parapëlqen tema të thukëta dhe universale që përshtaten për çdo njeri në botë. Një familje që përpigjet të mbijetojë në Kosovë, por kjo është përpjekja edhe e familjeve të tjera në botë, që identifikohen me këtë përpjekje. Ky është këndvështrimi përmes të cilit Blerta projekton historinë dhe rrëfimet në filmat e saj: jo përmes lajmeve, por përmes përvojave. Ajo kërkon që të sjellë para audiencës filma të cilët provokojnë në aspektin intelektual dhe emocional. Në filmat e saj të shkurtër për trafikimin me qenie njerëzore për qëllime të prostituimit, Blerta u ka drejtuar apel atyre që paguajnë për vajzat dhe të gjithë të tjerëve që e dinë se çfarë po ndodh, por kanë vendosur të rrinë pa folur.

Me anë të filmave të saj, Blerta synon të arrijë hiperrealizmin, duke filmuar skena që duket sikur janë çaste të jetës të kapura nga kamera të fshehta dhe jo skena të shkruara dhe të aktruara. “Nuk më pëlqen të përdor simbolet apo metaforat vetëm sa për t’i përdorur. Dua që skenat të jenë të gjalla dhe autentike. Shpeshherë, filmat e mi duket sikur nuk janë të qëllimshëm dhe nuk kanë ndonjë skenar”.

Filmat e Blertës gjithnjë kanë tema të inspiruara nga jeta urbane në Kosovë dhe shpeshherë ajo ka shkruar skenare duke u nisur nga njerëzit që njeh apo që i takon. Për Blertën, secili individ në Kosovë pasqyron

realitetin kosovar. Në filmin Kthimi, filmi që e bëri Blertën të njohur ndërkombëtarisht dhe të fitojë çmime ndërkombëtar, çifti për të cilin bëhet fjalë kanë specat, djath, domate të prera përgjysëm dhe pinë çaj të zi.

Në fakt, janë dhe dy filma të tjerë të saj që ajo i pëlqen së tepërmi. Darka, që bën fjalë vetëm për tre çifte që darkojnë dhe Exit, filmi i parë ku ajo ishte skenariste dhe regjisore bashkë me motrën e saj Lendita, një tjetër regjistore dhe artiste vizuale e njohur.

“Pasi e mbaruam filmin, motra ime dhe unë u kthyem në Francë, duke menduar se kishim dështuar. E shihnim një herë në javë dhe çdo herë gjenim mangësi. Dikur, gjeta kurajon t’ia tregoja filmin profesorit tim, i cili më kërkoi ta titroja në frëngjisht. Pastaj më kërkoi që ta shfaq filmin në shkollë, në mbrëmjet kur shfaqesin filma të studentëve më të vjetër. Filmi ynë u pëlqeu më së shumti të gjithëve. Profesorët dhe studentët na bindën që ta dërgonim filmin në festivale të ndryshme dhe menjëherë filluam të marrim reagime pozitive. Në festivalin e parë ku morëm pjesë ne fituam dhe çmimin e parë. Ishte më shumë se një ëndërr. Kur u ngjitëm në skenë për të marrë çmimin, unë fillova të qaj – filmi bënte fjalë për një nga periudhat më të vështira të jetës tonë, ishte për tre studentë të mbyllur në një banesë në Prishtinë gjatë luftës – një temë e rëndë që më solli një nga gëzimet më të mëdha deri atëherë”.

Aktualisht, Blerta po punon për një film të ri të metrazhit të gjatë të titulluar Martesa. Filmi bën fjalë për një martesë me detyrim që pengon realizimin e një tjetër historie të dashurisë. Për këtë projekt ajo po bashkëpunon me producentin francez të famshëm në mbarë botën Cédomir Kolar. Në ekip janë dhe një producent shqiptar dhe një sloven. “Ky projekt është shumë i rëndësishëm për mua,” thotë Blerta.

Filma nga Blerta Zeqiri

2011 – Filmi i shkurtër “Kthimi”

2011 – Filmi i shkurtër “Kosova 2011”, bashkëregjisore

2011 – Filmi i shkurtër “Fëmijët”

2009 – Filmi i shkurtër “Darka”

2008 – Filmi i shkurtër “Ok”

2007 – Dokumentar për TV “Qyteti pa...”

2006 – Filmi i gjatë “Exit”, në bashkëpunim me Lendita Zeqiraj

2002 – Filmi i shkurtër “Exit”, në bashkëpunim me Lendita Zeqiraj

Eksplorimi i jetës për të krijuar art

Alban Muja eksploron historitë që i tregon para publikut përmes artit të tij. Pjesa më e madhe e punimeve të tij ndikohet nga proceset dhe transformimet sociale, politike dhe ekonomike në Kosovë dhe në rajon. “Puna ime ndikohet nga ajo që më rrethon”, thotë Albani. Arti i tij është pozicioni i tij, me të gjitha nuancat e ngjyrave.

“Kujtimet dhe përvojat i kanë dhënë formë punës time. Një nga punimet e mia më të hershme në fillimet e karrierës i është kushtuar qytetit tim të lindjes, Mitrovicës”, thotë Albani. Ai mendon se idetë e një artisti marrin jetë nga ajo çka e rrethon. Por që arti të jetë i suksesshëm, ai duhet të krijohet në atë mënyrë që të ketë kuptim edhe kur ekspozohet në një tjetër kënd të botës. “Roli i artistit është të reagojë ndaj asaj që ndodh, jo thjesht të rrijë para pëlhurës dhe të imitojë natyrën”.

Ai beson më shumë tek eksplorimi i temave sesa sa tek frymëzimi. “Frymëzimi është thjesht një pikënisje”, thotë Albani. “Më pas, pjesa më e madhe e punës është hulumtimi i një teme apo tematike të caktuar”.

Punimet e Albanit paraqesin një spektër të gjerë të mjeteve si: video, instalacione me video, film, vizatim, pikturë, fotografi, ndërhyrje në hapësirën publike dhe performanca dhe mjete të tjera kombinuara. Për të, mediumi i përzgjedhur për art është veçse një mjet për të transformuar idenë një vepër arti. “Unë zgjedh mediumin ose teknikën në varësi të idesë, nuk jam i lidhur për vetëm një mënyrë të të shprehurit. Në të kundërtën, kjo do të ishte një mangësi e imja”, thotë ai.

Është rol kryesor për artistin që të punojë edhe kur kushtet nuk janë të duhurat, kur bëhet e vështirë të gesh drejtimin. Albani thotë se ai ende po kërkon drejtimin e tij, pasi përballet me të njëjtat sfida si dhe artistët e tjerë nga Kosova. “Liria e lëvizjes e pengon mjaft punën dhe progresin e artistëve. Për dikë që jeton dhe merr frymë për të krijuar, liria e lëvizjes është thelbësore”.

Pavarësisht këtij kufizimi, punimet e Albanit i janë prezantuar botës. Ai ka marrë pjesë në shumë ekspozita në grup dhe solo në Evropë dhe më tej.

“Kam marrë pjesë në ekspozita dhe festivale në shumicën e vendeve evropiane. Kam qenë i pranishëm në shumicën prej tyre. Mendoj se është me shumë rëndësi që artisti të jetë i pranishëm në këto shfaqje artistike. Për mua, të mos jesh i pranishëm është si të jesh gjysëm i pranishëm”.

Albani po punon me artisten boshnjake Lana Çmajcanin për dy projekte që kanë si koncept kryesor lirinë e lëvizjes. Qëllimi është që këto projekte

të udhëtojnë në 28 shtetet e Bashkimit Evropian. Në të njëjtën kohë, ai po punon për dy ekspozita të reja, një në Vjenë dhe tjetra në Nju Jork.

Albani është fitues i shumë rezidencave artistike dhe bursave, si ‘Tobačna 001 Residency’ nga Muzeumi i Lubjanës, Slloveni; ‘Apartment Project’ në Stamboll, Turqi; ‘Young Visual Artist Award’ nga ISCP Residency dhe ‘ARTSLINK Residency’ Nju Jork, SHBA; ‘KulturKontakt Residency’, Vjenë, Austri; ‘Backyard International Artist Residency’, Kuda-Center for New Media, Novi Sad, Serbi; ‘International Artist and Writer Residency’, Santa Fe Art Institute, Nju Meksiko, SHBA; ‘Braziers International Artist Residency’, Braziers Park, Oxfordshire, MB etj.

Ekspozitat individuale dhe grupore

Instituti i Artit Bashkëkohor në Zagreb, Kroaci; Galeria Škuc, Lubjanë, Slloveni; Galeria Kombëtare e Arteve në Kosovë; Galeria Miza, Tiranë; Qendra për Art Bashkëkohor ‘Stacion’, Prishtinë; Viennafiar, Vjenë; Galeria Myymala2, Helsinki; UnionDocs, Nju Jork; Able Kulturverein, Berlin; Siz Gallery, Rijekë; Mardin Biennale, ‘Bienalja e dytë e Arteve Bashkëkohore në Strehën Atomike në Konjic, BH.’; ‘Mediterranean – Arrivals and Departure’ Ankona; “Qui Vive?” Bienalja Ndërkombëtare e Moskës; Bienalja e 28-të Grafike në Lubjanë; Muzei i Artit Modern dhe Bashkëkohor, Rijekë; Galeria Kombëtare e Sllovakisë, Bratislavë; Muzeu i Artit Bashkëkohor në Vojvodinë; Bienalja e 1-të Ndërkombëtare në Teheran; Universiteti i Kolumbisë në Nju Jork; Festivali i Filmit Berlinale’ 60, Berlin; Qendra Bashkëkohore për Arte Delauer; VOLTA 5, Bazel; Cyberfest, Shën Petërburg; Festivali i 53-të Ndërkombëtar i Filmit të Shkurtër në Oberhausen; Open Space, Vjenë; NGBK, Berlin; Brot Kunsthalle, Vjenë; ARTspace Media Art, Nju Jork; Muzeu i Artit në Gëteborg; Bienalja 5 në Cetinje; Nova Gallery, Zagreb; Muzeu i Qytetit në Lubjanë.

Dëgjoje zemrën tënde, është mënyra më e mirë!

Vetë jeta, ndryshimet, befasitë, rutina, njerëzit që njeh mirë apo ata që ke takuar vetëm njëherë, muzika, miqtë, qyteti dhe uji. Kjo është lista që bën frymëzimin e saj të vlojë dhe eksplodojë. **Rona Nishliu** e ka kuptuar rreth moshës 17 vjeçare se jeta e saj nuk kishte kuptim pa muzikë dhe këngë. Ajo tani jeton pasionin e saj plotësisht si një nga këngëtaret e reja më të mirënjohura të Kosovës.

Zëri i fuqishëm i Ronës dhe talenti i saj u shpalosën tërësisht para publikut të shfaqjes së talenteve në Shqipëri Ethet e së premtës mbrëma, ku ajo arriti në pesëshen e parë. Ajo thotë se familjarët e saj e kishin kuptuar që herët talentin e saj dhe e kanë inkurajuar të ndjekë orë në shkollën e muzikës. Arritja e saj më e madhe që i ka sjellë dhe reputacion ndërkombëtar është paraqitja në një nga skenat më prestigjioze në Festivalin e këngës Eurovizion 2012 në Baku, Azerbajxhan, ku ka fituar vendin e pestë. “Ishte vërtetë një befasi!” thotë Rona.

Njerëzit ende ndalen në rrugë që t’i flasin, ta përqafojnë dhe ta falenderojnë Ronën për performancën e saj të jashtëzakonshme. “Madje disa njerëz këndojnë pjesë nga kënga për të filluar bisedën; disa të tjerë shprehen sa krenarë janë ndjerë me paraqitjen time në Festivalin Evropian. Ka edhe të huaj që këndojnë këngën time SUUS në shqip!” shprehet Rona, të cilës i vjen mirë që performanca e saj nuk harrohet.

Rona e ka dërguar talentin e saj në shumë vende nëpër Evropë, pasi ajo ka performuar në Hungari, Austri, Rumani, Qipro, Rusi, Holandë, Turqi, Bosnje dhe Hercegovinë, për të përmendur disa. “Ato performanca kanë qenë shumë të rëndësishme dhe sfiduese për mua. Kur shkon në aq shumë vende të huaja të ndihmon të kërkoj gjithnjë e më shumë nga vetja dhe më jep forcën të punoj më shumë.” Rona thotë se ajo shfrytëzon muzikën për të përcjellë historinë e saj dhe historinë e vendit

të saj. “Vendet e reja që vizitoj më bëjnë që të kthehem dhe të zbuloj më shumë për vendin tim.”

Në fakt, këtë vit Rona ka përfunduar dhe albumin e saj të parë “Me motive tonat”, që ajo konsideron si ngjarjen më të rëndësishme të vitit për të. Albumi është fuzion i motiveve shqiptare nga të gjitha rajonet me free jazz, soul dhe trip hop. Ajo ka punuar me shumë artistë të tjerë për albumin dhe pavarësisht se e di që është e vështirë që punën t’ia prezantojë botës, ajo dëshiron fuqimisht ta arrijë këtë.

“Edhe pse themi se informacioni përhapet shpejtë dhe po bëhet më e lehtë për të depërtuar jashtë, në fakt e vërteta është se ne jemi tepër të izoluar dhe vështirë të arrihet ndonjë rezultat nga vendi ku jemi. Prandaj, çdo mundësi për komunikim është e rëndësishme për të promovuar artin dhe vendin jashtë”, thotë Rona.

Përveç muzikës, Rona është e apasionuar edhe për aktivitete që i japin diçka shoqërisë dhe vendit. Ajo është angazhuar në një sërë nismash humanitare dhe për rritje të vetëdijësimit, për shembull ka shkruar këngë kundër dhunës me baza gjinore ndër adoleshentë apo dhe një këngë për dhëmbët e shëndetshëm të fëmijëve. “Jam gjithnjë e gatshme t’i shërbej komunitetit. Kjo më përmbush dhe më bën të ndjehem e dobishme”.

Fati dhe talenti shenjojnë lindjen e një aktori të ri

Një pasdite, si rëndom, **Denis Muriç** dhe shokët e tij shkuan të ushtrojnë për një lojë futboll. Ai nuk e dinte aspak se po hidhte hapat drejt famës. Gjatë kohës që ai ushtronte, në Qendrën e Kulturës në Zveçan zhvilloheshin provat për gjetjen e aktorëve për filmin “Enklava”. Gjatë njërës prej pushimeve, Denis shkoi të shihte se çfarë po ndodhte. Diçka në personalitetin dhe qëndrimin e Denisit la përshtypje të thella tek realizuesit e filmit dhe ai fitoi rolin.

“Kur më thanë së pari herë se e kisha fituar rolin, nuk mendova shumë për atë gjë. Pastaj, disa muaj më vonë, regjisori i filmit kontaktoi me babain tim dhe me mua për të folur rreth filmit dhe rolit tim. Kështu filloi”, tregon Denis. “Filmi im i parë ishte Enklava. Ai më krijoi mundësinë që të merrja rolin në filmin e radhës “Fëmija i askujt” (Ničije dete). Në një mënyrë, po të mos kishte qenë “Enklava”, nuk do të kishte ndodhur as suksesi me filmin e dytë”.

Pasi filluan filmimet për filmin e parë, Denis thotë se ai ndjehej disi çuditshëm të ishte në shesh-filmim. “Kurrë nuk e kisha menduar se do të gjendesha në një vend të tillë. Por isha me shumë fat, sepse të gjithë: drejtori, aktorët, ekipi realizues u kujdesën për mua”.

Ai u mahnit nga gjithçka: si punonin kamerat, si e realizonin filmin regjistori dhe ekipi, si luanin aktorët. “Gjatë kohës që bëhej filmi, mësova diçka shumë të rëndësishme. Filmin nuk e bën një person i vetëm, por të gjithë bashkë. Çmimet janë për përpjekjet e të gjithëve”, thotë Denis, i cili beson fuqimisht se filmat me buxhete të vogla mund të jenë më të mirët.

Denis ka luajtur tashmë në katër filma. Ai madje ka luajtur dhe rolin e një zombi! Sidoqoftë, roli i tij në filmin “Fëmija i askujt” kur ishte vetëm 14 vjeç mbetet më i preferuari për të deri tani. “Më ka pëlqyer historia në atë

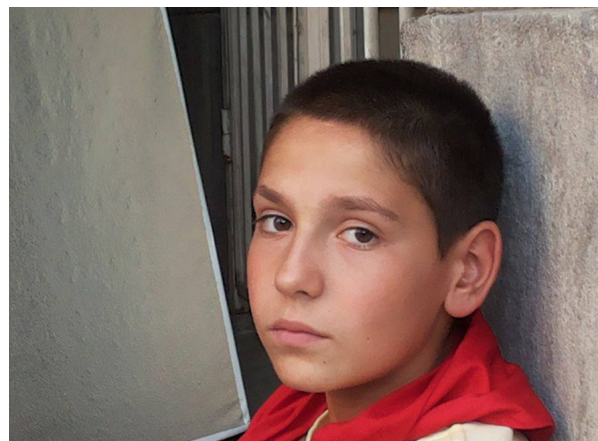

film, sepse ishte bazuar në ngjarje të vërteta për një djalë të gjetur në pyjet e Bosnjes”. Filmi ka fituar 12 çmime në disa festivale të filmave. “Kur isha në Venedik, ku filmi mori 4 çmime, përfshirë dhe çmimin e audiencës, ata që vinin të flisnin me mua donin të dinin më shumë për historinë e filmit dhe të personazhit që luaja”.

Denisi është ende në shkollë të mesme në Mitrovicën e Veriut. Ai po shkon shumë shpejt drejt moshës kur duhet të fillojë të bëjë planet për drejtimet që do të ndjekë në të ardhmen. Aktrimi është një prej tyre. “Më pëlqen të aktroj, e shoh veten aty. Do të doja të provoj edhe teatrin”, thotë Denisi, duke shtuar se shkencat kompjuterike janë një tjetër fushë studimi që i intereson mjaft. E ardhmja duket e ndritshme për të.

Çmimet për filmin “Fëmija i askujt”

Festivali i Filmit në Abu Dabi 2014
 Festivali Ndërkombëtar i Filmit në Kairo 2014
 Festivali Ndërkombëtar i Filmit FEST
 Festivali i Filmit në Venedik 2014
 Festivali Ndërkombëtar i Filmit në Palm Springs 2015
 Wiesbaden goEast 2015
 Festivali i Filmit në Zagreb

Dashuri-emocion-ëndërr-ritëm- frymëzim: përbërësit universalë të performancave

Gama e ndjenjave në performancat dhe artin e **Rudina Xhaferit** nuk ka kufi. Kreativiteti i saj buron e rritet në Prishtinë, që për të nuk është veç një qytet, por hapësira që gjendet ndërmjet dy emocioneve të saj më të skajshme: kaosi si pasojë e mundimeve të përditshmërisë dhe dashuria e pafund nga familja. Është një fjalë kyçe që ndihmon në përshkrimin e gjithçkaje që kalon tejprtej krijimeve të saj dhe ajo fjalë është “bukuria”.

Rudina e cilëson veten si artiste vizuale. Ajo krijon video, instalacione, piktura në thonjë. Ajo performon, bën skenografi për TV dhe teatër si dhe krijon kostume teatri. Kohëve të fundit, ajo ka shtuar edhe dizajnin e modës në listën e aktiviteteve. Për të është e natyrshme të shprehet me kaq shumë mënyra dhe ajo ka guximin të thotë shumë. Në të vërtetë, ajo thotë shumë përmes përpjekjeve të saj për të shtyrë çdo herë kufijtë e imagjinatës deri në skaj, duke kërkuar çdo herë të sfidojë veten. Ajo është burim i ideve dhe motivohet nga kureshtja.

Performanca është një formë e artit që Rudina adhuron. “Është një medium shumë specifik. Është e gjallë. E pakapshme; vetëm audiencia që është e pranishme mund ta shijojë vërtetë performancën, askush tjetër. Nuk mund të shitet”, flet kështu Rudina për pasionin e saj, duke shtuar se përveç realizimit të idesë, performancat kanë dhe një element tjetër thelbësor: energjinë.

“Energjia lind me artistin; ajo nuk mund të mësohet si gjëra të tjera. Artisti duhet ta ndiejë energjinë që ia përcjell publikut”.

Sa i përket performancave, që nga viti 2001 kur ajo nisi punën edhe në këtë fushë, Rudina ka bërë tetë prej tyre.

Për performancat e saj, Rudina thotë, “Secili projekt sjell kujtimet më të mira, qofshin ato projekte që i kam bërë më vete, apo projekte ku kam punuar me ekip. Hapi i parë për të punuar në ekip është të përzgjedh njerëz që më japin energji të mirë. Ne punojmë intensivisht, ndaj bëhemi si një familje dhe bëjmë më të mirën nga vetja për ta përcjellë mesazhin tek audiencia sa më mirë që është e mundur. Çdo herë audiencat më befasojnë me prezencën e tyre”.

Rudina i sheh performancat e saj si komunikim dy-kahësh me audiencën. Për të, shpirti i vërtetë i performancës merr jetë kur komunikon me audiencën. “Kur flas me audiencën pas performancës është një tjetër performancë. Njerëzit më thonë aty, në ato çaste, se çfarë ndiejnë dhe janë më të sqartë. Nuk mund të gjej fjalë të përshkruaj se si ndjehem në çaste të tilla”.

Ndoshta dhuntia e Rudinës për të përkthyer çastet dhe faktet e jetës në performanca që udhëhiqen nga bukuria e gjithçkaje është rezultat i

përkushtimit të prindërve të saj për të ushqyer në shtëpi atmosferë të mbushur me dashuri, pavarësisht gjendjes së vendit në kohën kur Rudina dhe fëmijët e tjerë të shtëpisë ishin duke u rritur.

Gjatë karrierës së saj prej më shumë se 18 vitesh, Rudina ka organizuar 7 ekspozita personale dhe ka marrë pjesë në më shumë se 20 ekspozita kolektive. Prishtina, Athina, Napoli, Romë, Mançestër, Pulia, Bregenc, Lubjana, Stambolli, Bratisllava, Tirana, Vjena, Piran janë disa prej qyteteve të botës që janë pasuruar nga arti i saj.

Rudina punon si skenografe pranë Radio Televizionit të Kosovës, por jep kontributin e saj edhe në Teatrin Kombëtar, Teatrin Oda dhe Teatrin Kombëtar në Tetovë, si skenografe dhe kostumografe. Disa nga pjesët e vëna në teatër që mbajnë nënshkrimin e saj janë “Macja mbi çatinë e nxehtë”, “Zonja që i donte pinguinët”, “Buallë amerikan”, “Albanicum” dhe “Çmendina”.

Rudina është talenti prapa një mënyrë unike të të shprehurit; kjo mënyrë është pikturimi mbi thonj, jo si shprehje e modës, por si një mesazh i thellë. Është një aleancë e kryeveprave nga artistë të famshëm: Pikaso, Munsh, Warhol etj., kundër agresivitetit që ka shkaktuar kaq shumë vuajtje. Këtë aleancë, ajo e quan “Rudinizmi”. Në fakt, ajo i ka përkushtuar shumë kohë dhe energji konceptit të prezantimit të artit përmes thonjve të pikturuar, madje ajo dhe masterin e ka mbrojtur me temën ‘Rudinizmi – Tipografi e Modës Urbane’.

Vepra të artit: “Kurgjo s’po ni”, “Autoportret”, “Tatuazhe n’lesh”, “Në kërkim të yllit tim”, “Çlirim nga flaka”, “Vazhdimësia në triptik”, “Rudinizmi-Tipografi e Modës Urbane”, “O sa mirë me qenë shqiptar”, “LEDRI”, “Mendimtari” dhe “Spring”.

“Me artin tim dua të flas për çështje që prekin shoqërinë në Kosovë në vende të ndryshme të botës. Punimet e mia përdorin gjuhën universale të artit. Meqë këto punime nuk kanë nevojë për përkthim, ato komunikojnë direkt me publikun, pavarësisht se nga është ai publik. Pra, përmes artit tim, unë shkoj përtej kufijve, jo vetëm gjeografikë, por edhe demografikë dhe shoqërorë”.

Rrëfenja e grafiterit urban që krijon trende

Jo shumë kohë më parë, shenjimi unik i **Tak Qrk** shfaqej pranë grafiteve më të elaboruara nëpër qytetin e Prishtinës. Sa më shumë shenjime të kishte, aq më pranë qytetit që donte ndjehej ai. Pastaj, po e njëjta dashuri për qytetin e bëri atë t'i ndërpriste shenjëmet. “Nuk doja që qyteti të stërmbushej me shenjimin tim. Prishtina nuk ka grafiti të tepërta dhe kjo është një gjë e mirë, përndryshe qyteti do të dukej edhe më shumë i ndotur”, thotë artisti i ri.

Arti special i Tak Qrk – grafiti (graffiti), është produkt i jetës që ai përjeton në qytetin e lindjes. “Kam zhvilluar disa koncepte murale nëpër Prishtinë, më duket se ato i shtojnë diçka jetës së qytetit. Prania e një arti të tillë ndikon tek secili”. Tak Qrk konsideron se esenca e artit të tij është kombinimi i pasionit që ka ai për grafitë dhe debatet e miqve të tij për politikë dhe tema shoqërore.

“Nuk jam ndonjë pjesëmarrës aktiv nëpër diskutimet për politikë apo ekonomi apo jetën në përgjithësi në vendin tonë”, thotë Tak Qrk “por thellë brenda meje gjendet një vend ku unë mbaj shënim ndjenjat e vërteta”. Pastaj, ai i zbraz këto ndjenja tek dizajnet e stërholluara nëpër hapësira publike, që të gjithë t’i shohin dhe përpunojnë me vete. Për Tak Qrk, arti ka të bëjë me realitetin; nuk është e lehtë të shpaloset e vërteta, por e vërteta është universale.

Tak Qrk hyri në botën e grafitit kur ishte rreth 15 vjeç. Në atë kohë, një grup i Hope Box Angles nga Holanda vizituan Kosovën si pjesë e një projekti për të vizituar qytete pas luftës në kërkim të artistëve të rinj dhe për t’i futur ata në disiplinën e artit të rrugës. “Tshin Hope Box Angles ata që më zbuluan. Për ta lexova në një poster në rrugë. U takova me ta dhe zbulova mënyrën time për të bërë art”.

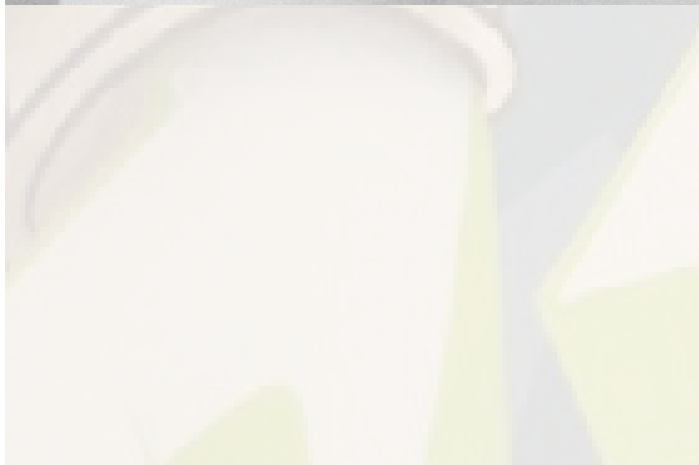
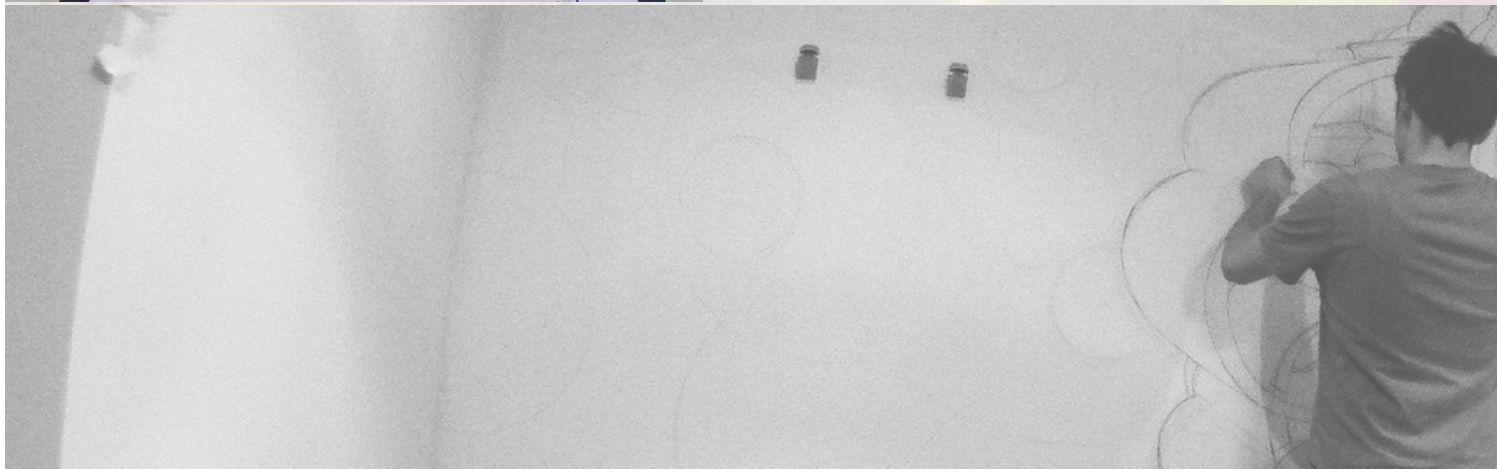
Bashkë me grupin holandez, Tak Qrk dhe dy artistë të tjerë të rinj nga Kosova e gjetën veten të përfshirë nga arti pak i njohur në atë kohë i grafitit. Ata ekspozuan punën e tyre në galerinë e arteve në Mitrovicë, madje mbuluan me grafiti edhe muret mbrojtëse të zyrave të misionit të OKB-së. “Grafitet simbolizojnë realitetin e jetës në rrugë. Në atë kohë madje mendojta se ishte formë e palejuar e artit”, thotë Tak Qrk.

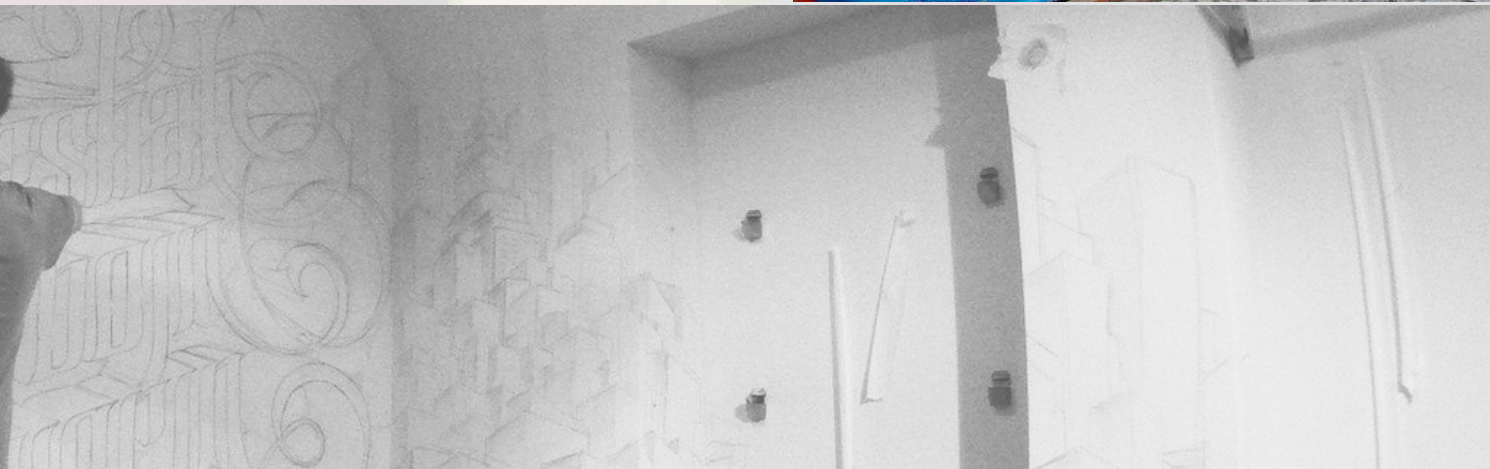
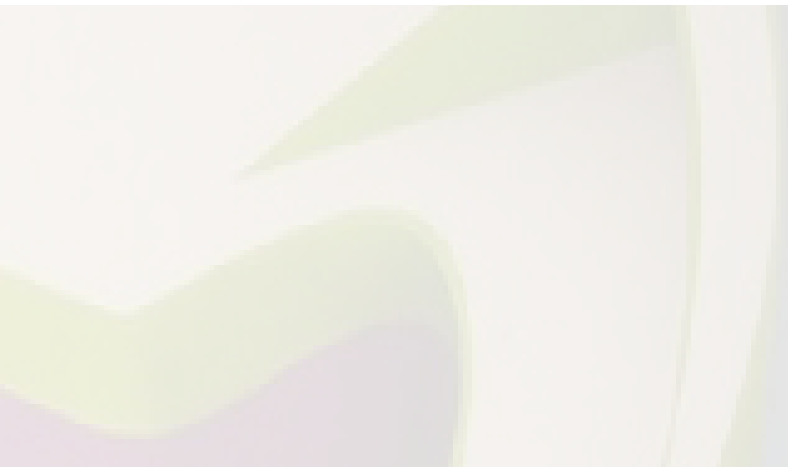
Ai kujton se si rreth moshës 11-12 vjeçare kishte filluar të skicojë, duke patur si burim të vetëm të frymëzimit blloqet me vizatime të vëllait të tij. Më tutje, skicat dalëngadalë u zhvilluan në një formë të stërholluar të grafitit, që Tak Qrk kryesisht e mësoi vetë duke shfrytëzuar internetin. Talenti dhe zotësia e tij vetëm sa vinin duke u shtuar. “Sa herë që takohesha me grafiterë të huaj, ata befasoreshin nga stili im, që e konsideronin mjaft të avancuar dhe befasoreshin nga fakti se këtë formë të artit e kisha zhvilluar vetë, pa ndonjë udhëzim”.

Me shumë gjasa, Tak Qrk është i vetmi grafiter nga Kosova që ka vënë shenjimin e tij jashtë vendit. Ai ka marrë pjesë në një sërë aktivitetesh artistike në IRJM, Holandë dhe Shqipëri. Në vitin 2015, Tak Qrk shkoi të punojë në Londër për dizajnimin e interierit të një bari të ri. “Në Londër kam përdorur një teknikë të re speciale me gozhdë dhe gdhendje për një mural të ekzekutuar përmes disiplinave të ndryshme. Mendoj se ky është veçse fillimi”.

Tak Qrk ka diplomuar nga Fakulteti i Arteve në Universitetin e Prishtinës. Ai punon si dizajner grafik, si dizajner interieresh, dhe kurrë nuk ndalet së kërkuari për teknika dhe mjete të reja që të shprehë ndjenjat e tij të vërteta.

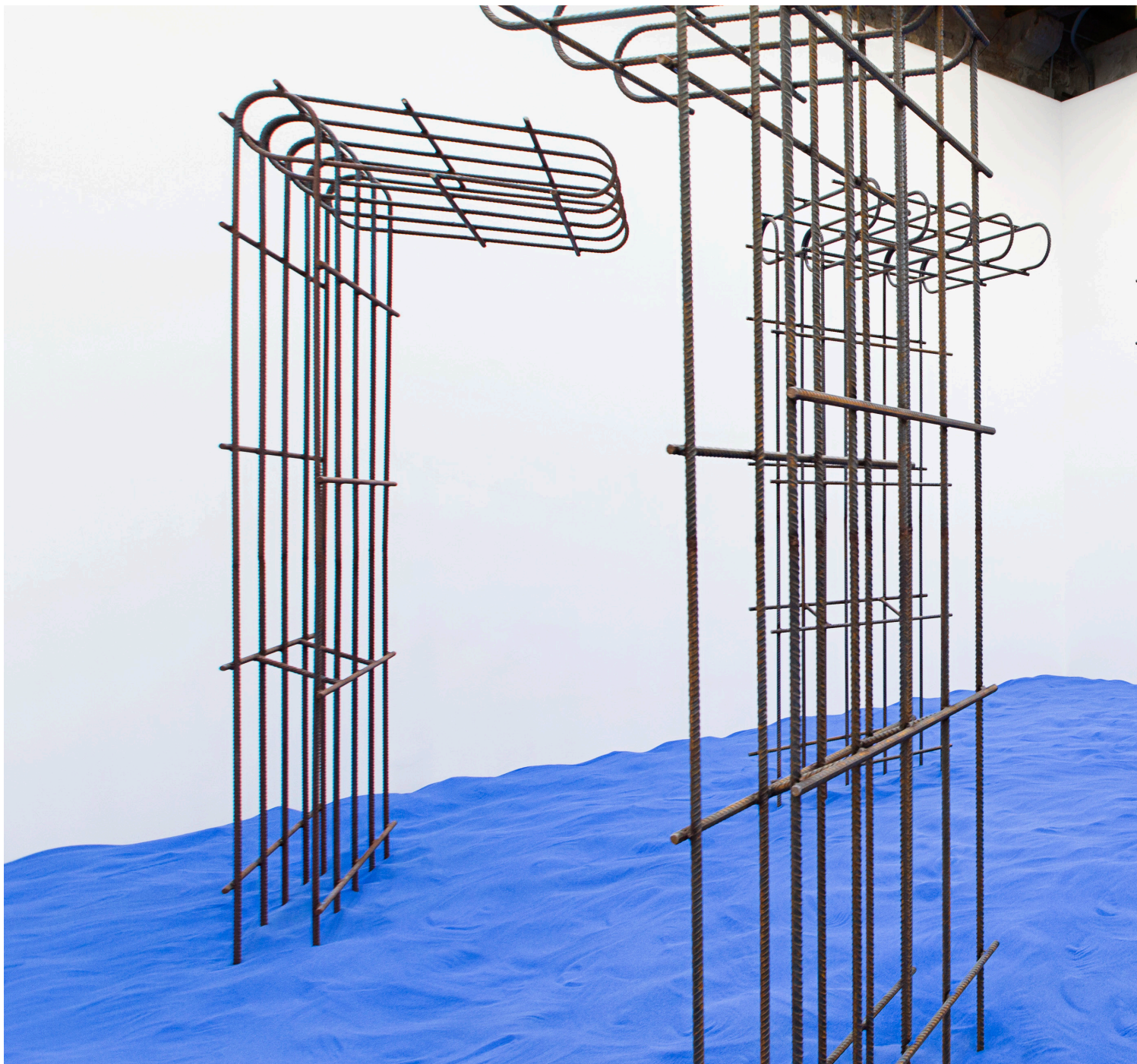
“Kam edhe një tjetër synim”, thotë Tak Qrk. “Dua të inkurajoj artistët e rinj dhe t’i frymëzoj që të mbajnë gjallë pasionet e tyre. Unë e di sa e vështirë është të ushqesh një pasion që nuk përputhet me mentalitetin mbizotërues. Këshilla ime për artistët e rinj është: punoni sa më shumë që mundeni. Unë nuk e dija se ku do të më çonte pasioni im. Duke eksploruar jetën, veten dhe artin u bëra ky që jam”.

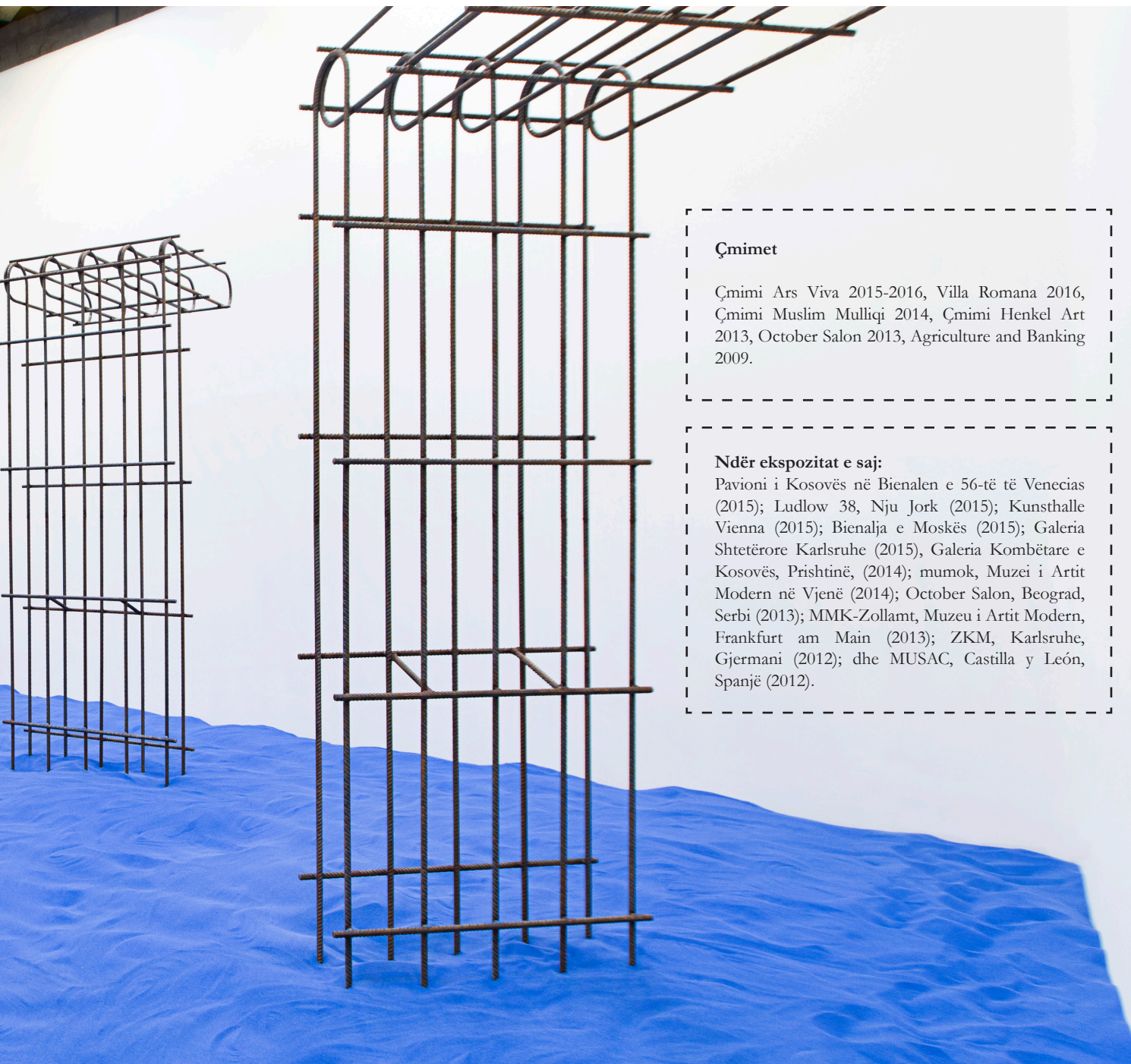

Kufijtë shkrihen teksa artisja krijon jetë me të kundërtat

Kufijtë dhe pengesat, liria dhe lëvizshmëria, hapësirat e ngushta dhe horizonti, qenia fizike kundrejt imagjinatës, vija të trasha dhe vija të holla, e kaltra e përjetshme e qiellit që i përket të gjithëve, ku mund të shohësh një fytyrë ose jo, një fytyrë që bart një domethënie më të thellë e cila kapërcen vijën kufizuese të fytyrës që mund të jetë e një gruaje apo e një burri. Mund të jetë sfiduese, por është absolutisht nxitëse të ndeshesh me artin e **Flaka Halitit**.

Çmimet

Çmimi Ars Viva 2015-2016, Villa Romana 2016, Çmimi Muslim Mulliqi 2014, Çmimi Henkel Art 2013, October Salon 2013, Agriculture and Banking 2009.

Ndër ekspozitat e saj:

Pavioni i Kosovës në Bienalen e 56-të të Venecias (2015); Ludlow 38, Nju Jork (2015); Kunsthalle Vienna (2015); Bienalja e Moskës (2015); Galeria Shtetërore Karlsruhe (2015), Galeria Kombëtare e Kosovës, Prishtinë, (2014); mumok, Muzei i Artit Modern në Vjenë (2014); October Salon, Beograd, Serbi (2013); MMK-Zollamt, Muzeu i Artit Modern, Frankfurt am Main (2013); ZKM, Karlsruhe, Gjermani (2012); dhe MUSAC, Castilla y León, Spanjë (2012).

Teksti:
Linda Gashi

Dizajni dhe faqosja:
Florim Mehmeti

Ballina:
Tak Qrk

Redaktimi:
Fjolla Çeku Sylejmani

Fotografitë:
Fadil Berisha - 33
Emanuel Gjokaj - 37
I. Dugolli - 25
Arben Llapashtica - 27
Dardan Rushiti - 28

E drejta e autorit:
Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë/PSBE

Riprodhimi lejohet vetëm nëse jepet informacion për burimin

Përkthimi dhe shtypi:
Zyra e BE-së në Kosovë/PSBE, 2015

Rr. "Nëna Terezë" nr.16 Prishtinë 10000, Kosovë
T: +381 (0) 38 25 99 99
F: +381 (0) 38 25 99 25
M: +377 (0) 44 50 95 10
E: pr@euicc-ks.com

Čika Jovina n.n., North Mitrovica
T: +381 (0) 64 44 04 662
M: +381 (0) 64 90 97 882
E: mi@euicc-ks.com

www.euicc-ks.com

Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë / Përfaqësuesi Special i
Bashkimit Evropian në Kosovë
Rruga Kosova 1 (P.O. Box 331) Prishtinë, KOSOVË
Tel: +381 (0) 38 51 31 200; Fax: +381 (0) 38 51 31 305
E-mail: delegation-kosovo@eeas.europa.eu
Adrersa në Internet: <http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo>

